

ЗАТВОРЕНИ ГРАНИЦИ

Програмски извештај за влијанието кое го има затворањето на границите врз бегалците и мигрантите во Србија и Македонија, со посебен фокус на жени и деца, Септември 2016 година

ВОВЕД И МЕТОДОЛОГИЈА

Документот претставува анализа на проблемите со кои се соочуваат бегалците и мигрантите, особено жените и децата кои транзитираат или престојуваат во Македонија¹ и Србија по затворањето на Балканската рута. Документот ја анализира состојбата од аспект на обезбедување заштита на овие лица, а содржи и препораки за тоа како да се заштити нивната безбедност, достоинство и човекови права.

Овој извештај е изработен од Оксфам и неговите партнери - Белградски центар за човекови права и Атина од Република Србија и Македонско здружение на млади правници и Отворена порта/Ла Страда од Република Македонија (погледнете го Анексот за повеќе информации околу партнерите во проектот). Извештајот се базира

на спроведено истражување, анализа на извештаи, информации добиени преку теренската работа на Оксфам и локалните партнери, интервјуа со жени, дискусија во фокус групи, како и состаноци со невладини организации и претставници на граѓанското општество.

Извештајот е изработен во рамки на проектот „Мигрантска и бегалска криза во државите од Западен Балкан“, имплементиран од Oxfam и локалните партнери, а технички и финансиски поддржан од Телото за родова еднаквост на обединетите нации – UN Women.

Информациите и гледиштата во овој документ се исклучиво на Оксфам и партнерските организации.

КОНТЕКСТ И МОМЕНТНА СОСТОЈБА

Во 2015 година се случи огромен пораст на бројот на мигранти, вклучително бегалци, кои пристигнуваа во Република Грција и транзитираа низ Балканската рута на север кон државите кои им беа последна дестинација. Според Високиот комесаријат за бегалци на Обединетите нации – УНХЦР, во 2015 година повеќе од еден милион бегалци и мигранти го преминале Медитеранот. Најголемиот број од овие лица (856,723) го преминале морето од Турција кон Грција, што е четири пати повеќе од бројот на пристигнувања во 2014 година. Приближно една половина од овие лица се од Сирија, по кои следуваат лица од Авганистан и Ирак². Речиси сите од нив го продолжија патувањето преку Балканската рута кон државите од централна и северна Европа.

Додека, во изминатите години значително мнозинство од овие лица беа мажи, бројот на жени и деца започна да се зголемува од 2015 година. Овој тренд продолжи и во 2016 година, кога жените и децата престапуваа повеќе од половина од новопристигнатите лица во Грција и долж Балканската рута³. Истовремено, од 2015 година регистриран е голем пораст и во бројот на непридружувани малолетници.

Зголемениот број на лица кои транзитираа го зголеми притисокот на државите долж Балканската рута. Капацитетите на овие држави беа надминати, а нивниот иницијален одговор беше бавен и *ad hoc*. За време на првата половина од 2015 година, лицата кои транзитираа низ Македонија и Србија ризикуваа да бидат приведени и/или потиснати назад преку границата, при што беа приморани да спијат на отворено без или со ограничен пристап до помош. Дополнително, овие лица се соочуваа со ризикот да станат жртви на злоупотреба или експлоатација од криумчарите и криминалните групи. Ситуацијата во Македонија беше особено опасна, бидејќи мигрантите кои беа сметани за илегални беа затворени на подолг период во нечовечки и понижувачки услови. Исто така, се случија повеќе незгоди со смртни последици, бидејќи со цел да ја поминат државата што е можно побрзо бегалците и мигрантите се движеа по железничката пруга⁴.

Како одговор на широко распространетите критики, како и објавата на Германија дека ги отвара своите граници за бегалците од Сирија, државите од Западен Балкан (вклучително Македонија, Србија, Хрватска и Словенија) ја зголемија меѓусебната координација долж Балканската рута и усвоија многу прагматични политики кои им овозможуваа на луѓето непречен транзит. Иако, можеше да се направи и многу повеќе, државите преземаа одредени мерки за да обезбедат повеќе возови или автобуси за потребите на олеснет транзит на овие лица. Во август 2015 година, на точките за влез во Македонија и Србија беа воспоставени привремени центри за регистрација, каде што се регистрираа барателите на азил и оние кои транзитираа и им беа издавани потврди кои им овозможуваа легален престој во државата до 72 часа, период во кој имаа можност да поднесат барање за признавање на право на азил. Иако ситуацијата беше подобрена, продолжија проблемите со обезбедувањето на информации и соодветна заштита, идентификување на ранливите случаи како и експлоатацијата од криумчарите. Од септември 2015 година, мигрантската рута се пренасочи кон Хрватска, бидејќи Унгарија изгради ограда и во октомври 2015 година ја затвори границата кон Србија.

Ситуацијата долж Балканската рута, значително се измени од крајот на октомври и почетокот на ноември, бидејќи државите кои беа крајна дестинација (Германија, Шведска и Австрија) започнаа да ја напуштаат нивната политика на отворени граници, а Европската унија започна да соработува со Турција во обидите да се намали приливот на нерегуларни мигранти⁵. Исплашени дека „ќе заглатат“ со голем број на мигранти, за кои не беа подготвени бидејќи се сметаа себе си за држави на транзит, државите долж Балканската рута воведоа селективни политики за влез. Од 19.11.2015 година само на лицата од Сирија, Ирак и Авганистан им беше дозволено да преминат од Грција во Македонија, што остави илјадници лица заглавени во импровизираниот камп Идомени во Грција. Од 22.02.2016 година, Македонија повеќе не

им дозволуваше влез и на лицата од Авганистан. Веќе од март 2016 година, Балканската рута беше ефективно затворена за лицата кои немаа легални документи за влез, оставајќи илјадници лица заглавени долж рутата.

Без разлика што Балканската рута се затвори, нерегуларните движења долж рутата продолжија, несомнено со помал интензитет, но мрежите на криумчари се адаптираа на новонастанатата ситуација, а ги прилагодуваа и рутите на движење. Невозможно е да се дадат прецизни податоци за бројот на нови пристигнувања по затворањето на границите бидејќи мигрантите и бегалците повеќе не се регистрираа при нивниот влез во државите. Според Високиот комесаријат за бегалци на Обединетите нации (УНХЦР) околу 300 лица дневно пристигнувале во Србија во месеците мај и јуни 2016 година, воглавно од Македонија (80%), но и од Бугарија (20%)⁶. Според УНХЦР и невладините организации, бројот на нови пристигнувања во балканските држави продолжи да се зголемува, при што УНХЦР забележува дека „приближниот вкупен број на бегалци, мигранти и баратели на азил во Србија се зголеми од 2,800 во средината на јули на приближно 4,000 лица на 08.август 2016 година“⁷.

За Македонија се достапни уште помалку статистички информации. Според проценките на Македонското здружение на млади правници, во јули 2016 година помеѓу 100 и 200 бегалци и мигранти дневно транзитираа низ Република Македонија, додека неколку стотици престојуваа во импровизирани кампови во близина на границата помеѓу Македонија и Србија чекајќи незабележано да преминат во Србија⁸. Бројот на мигранти и баратели на азил кои останаа во државата е релативно мал, бидејќи луѓето сакаа да го продолжат својот пат што е можно поскоро, а помеѓу другото имаше и случаи на лица на кои не им беше дозволено да поднесат барање за признавање на право на азил на границата и беа вратени во Грција од македонската полиција (подетално за пристапот до азил можете да видите во поглавјето подолу).

Како што беше случај и во другите држави од регионот, на почетокот властите во Србија и Македонија беа неподготвени за големиот прилив на нови бегалци и мигранти. Додека, Србија и Македонија неодамна воспоставија систем за прифаќање и азил, имплементацијата на новите законски одредби за азил беше нецелосна, а услугите не одговараа на потребите, особено затоа што овие системи беа изградени за прифаќање на многу помал број на лица. Во обид подобра да одговорот на состојбата, а охрабрани од меѓународните актери и домашните невладини организации, во есента 2015 година, Македонија и Србија усвоија вноредни планови за случај на масовен прилив на бегалци, со помош од меѓународните организации⁹. Сепак, плановите беа фокусирани на неодољивиот приоритет за зголемување на сместувачките капацитети и нивна адаптација за зимски услови, а според мислењето на Телото за родова еднаквост на Обединетите нации (Un Women) кое се однесува на посебната заштита на ранливи категории на лица овие системи се слаби во обезбедувањето на заштита на ранливи категории на лица и родово сензитивна заштита¹⁰.

Неодамна, забележан е ветувачки напредок во развој на политиките во двете држави. На пример, во Република Македонија се развиени стандардни оперативни процедури за постапување со непридружувани лица (ноември 2015 година) и за другите категории на ранливи категории на бегалци и мигранти, вклучително постари лица, бремени жени и самохрани родители (април/мај 2016 година), додека донесувањето на стандардните оперативни процедури за превенција и одговор на полово и родово засновано насилство во време на бегалска криза е во постапка¹¹.

Владата на Србија усвои „Националната стратегија за родова еднаквост за периодот 2016-2020 година“, која ги вклучува жените бегалки како ранлива група која се соочува со ризик од дискриминација. Во моментот се работи на нов текст на Закон за азил и привремена заштита со кој треба да се подобри постапката за признавање на право на азил¹².

**БЕЗ РАЗЛИКА ШТО
БАЛКАНСКАТА РУТА СЕ
ЗАТВОРИ, НЕРЕГУЛАРНИТЕ
ДВИЖЕЊА ДОЛЖ РУТАТА
ПРОДОЛЖИЈА, НЕСОМНЕНО
СО ПОМАЛ ИНТЕНЗИТЕТ, НО
МРЕЖИТЕ НА КРИУМЧАРИ
СЕ АДАПТИРАА НА
НОВОНАСТАНАТА СИТУАЦИЈА,
А ГИ ПРИЛАГОДУВАА И РУТИТЕ
НА ДВИЖЕЊЕ.**

ПОСЛЕДИЦИ ОД ЗАТВОРАЊЕТО НА ГРАНИЦИТЕ

Влијанието на воведените рестрикции, вклучително затворањето на границите имаше драстично влијание вез мигрантите, а помеѓу нив и бегалците. Со овие мерки, не само што се изврши повреда на меѓународното право, при што на овие лица грубо им беше оневозможен или ограничен пристапот до постапка за признавање на право на азил во која нивното барање ќе биде соодветно разгледувано¹³, истовремено ги зголеми и страдањата и ризиците на овие лица, кои се пренасочуваа кон небезбедните нерегуларни транзитни рути. Бидејќи беше невозможно овие лица легално да стасаат до финалната дестинација на своето патување, се поголем број на мигранти вклучително и бегалци се насочуваа кон криумчарите на луѓе. Доколку немаа доволно финансиски средства да ја платат високата цена, тие лесно стануваа жртви на криумчарите. Жените и децата, особено кога патуваат без придружба, се особено изложени на насилство и експлоатација и/или трговија со луѓе. Како што патувањето стануваше подолго и поскапо, мигрантите особено жените кои имаа малку средства или кои долж рутата останаа без финансиски средства се соочуваа со зголемени ризици на експлоатација, при што некои од нив беа принудени на проституција или стануваа жртва на трговците со луѓе.

Останатите лица беа заглавени на границата или државите на транзит, без можност да го продолжат својот пат. Губењето надеж дека ќе стасаат до државата кон која одат, во комбинација со суровите животни услови и недостатокот на информации за можностите кои им се достапни предизвикуваа чувство на стрес и анксиозност. Кон ова придонесува и фактот дека многумина од нив во

нивните држави посведочиле насилство и уништување, како и бројни ризици со кои се соочиле при нивното долго патешествие. Многумина загубиле членови на семејството или пријатели во војната, па дури и при патувањето. Голем број на лица бил дислоциран повеќе пати. Иако постои јасна потреба за поддршка на менталното здравје, во многу малку случаи вакви професионални услуги се достапни.

Една 27-годишна жена, која од Авганистан патува со нејзиниот сопруг и трите деца накусо ни раскажа:

„Родена сум во Иран, каде што се омажив кога имав 14 години. Пред неколку месеци, бевме депортирани од Иран во Авганистан. Тоа беше најтешкиот момент во животот за мене и моето семејство. Во Авганистан бевме дочекани од бомби и страдања.... Моите деца не можеа да одат на училиште, а дури и да можеа не знам дали ќе се вратеа дома живи. Стравот за нашите животи не примора да се упатиме кон Европа... Преку Пакистан и Иран, стасавме во Турција заедно со уште две други семејства. Од Турција продолживме во Бугарија. Гладувавме со денови, без вода, мокри и исцрпени пешачевме по шумите. Плативме да не одвезат во Србија, а тоа е моментот кога не одвоија и ни кажаа дека жените мораат да одат со еден автомобил а

мажите со друг. Пристигнавме во Србија, но многу ми е тешко бидејќи мојот сопруг и помалите деца не се со мене. Не спиевме со денови, се молевме за нив со надеж дека се живи и ќе ни се јават. Мојот сопруг ми се јави пред три дена, ми кажа дека се добро и дека се во Бугарија, поточно во камп во Софија. УНХЦР ќе ни помогне да бидеме повторно заедно. Сега сме овде и чекаме. Не знам колку долго ќе чекаме.“¹⁴

**ЖЕНИТЕ И ДЕЦАТА,
ОСОБЕНО КОГА ПАТУВААТ
БЕЗ ПРИДРУЖБА, СЕ
ОСОБЕНО ИЗЛОЖЕНИ
НА НАСИЛСТВО И
ЕКСПЛОАТАЦИЈА И/ИЛИ
ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ**

ГРИЖИ ПОВРЗАНИ СО ЗАШТИТАТА

ПАЃАЊЕ ВО РАЦЕТЕ НА КРИУМЧАРИТЕ И ТРГОВЦИТЕ СО ЛУЃЕ¹⁵

Во услови на затворени граници, значително мнозинство од бегалците и мигрантите се насочија кон криумчарите за да го продолжат патувањето, што го зголеми ризикот да бидат изложени на злоупотреба, насилство и експлоатација. На пример, Македонското здружение на млади правници извести за неколку случаи во кои бегалци кои пристигнале во транзитниот центар во Табановце се пожалиле дека биле нападнати од криумчарите кои им ги одземале нивните пари, мобилни телефони и лични документи. Белградскиот центар за човекови права извести дека нивните правници работеле на неколку случаи во кои бегалци и баратели на азил, вклучително и жени и деца биле жртви на криумчарите кога се обидуваа да преминат од Бугарија во Србија. Покрај огромните парични износи кои требало да им ги платат, како што нагласува Белградскиот центар за човекови права „тие биле изложени на нечовечно и понижувачко постапување, а полициските службеници од Министерството за внатрешни работи биле приморани да интервенираат во неколку случаи за да ги ослободат од криумчарите“¹⁶. Еден ваков случај вклучуваше група од три жени од Авганистан со четири мали деца. Нивните сопрузи биле притворени во Бугарија, но жените и децата успеале да влезат во Србија користејќи ги криумчарите. Во Србија тие биле држени во заложништво од страна на криумчарите цели две седмици, при што криумчарите им се заканувале дека ќе им ги одземат децата доколку не исплатат огромна сума на пари, иако веќе платиле за патувањето. Кога полицијата ја ослободила групата, жените и децата биле сместени во центар за баратели на азил близу Белград. Нивниот случај е пријавен во полиција и жените сведочеле, но истовремено ним им се заканувале лица блиски до криумчарите велејќи им дека

**ВО СРБИЈА ТИЕ БИЛЕ
ДРЖЕНИ ВО ЗАЛОЖНИШТВО
ОД СТРАНА НА КРИУМЧАРИТЕ
ЦЕЛИ ДВЕ СЕДМИЦИ, ПРИ
ШТО КРИУМЧАРИТЕ ИМ СЕ
ЗАКАНУВАЛЕ ДЕКА ЌЕ ИМ ГИ
ОДЗЕМАТ ДЕЦАТА ДОКОЛУ
НЕ ИСПЛАТАТ ОГРОМНА
СУМА НА ПАРИ, ИАКО ВЕЌЕ
ПЛАТИЛЕ ЗА ПАТУВАЊЕТО.**

нивните сопрузи ќе страдаат во Бугарија доколку соработуваат со полицијата. Во центарот за баратели на азил, едно лице е назначено да ја мониторира нивната состојба, но жените не се чувствуваа сигурно бидејќи лица кои соработуваат со криумчарите наводно веќе биле присутни во центарот и близу до нив. Неколку седмици подоцна, групата на жени и деца го продолжи патот кон запад повторно преку рутите на криумчарите.“

Властите во Србија и во Македонија не успеаа да воспостават специјализирани капацитети кои ќе служат како засолништа за лицата кои се жртви на криумчарите и трговците со луѓе. Во Македонија, потенцијалните жртви на трговија со луѓе се сместуваат во капацитетот за непридружувани малолетници и ранливи категории на лица, кој го управуваат Министерството за труд и социјална политика (МТСП) и Jesuit Refugee Service. Во Србија, организацијата Атина, локален партнер на Оксфам, управува со неколку т.н. безбедни куќи. Иако, уште две безбедни куќи беа отворени со поддршка на Оксфам, сепак нема доволно слободен простор. Во секој случај системот на институционално ниво мора да се развие за се осигура дека секое лице на кое му треба специјална заштита и помош, истата ќе ја добие.

Како што илустрираше и горенаведениот случај, доколку соодветна институционална поддршка недостасува, жртвите на трговија со луѓе нема да сакаат да ги пријават овие случаи до надлежните органи, а постои опасност и повторно да користат услуги на криумчарите со цел да стасаат во државата кон која стремат.

**ВО МАКЕДОНИЈА СЕ
ОБИДОВМЕ ДА СТАПИМЕ ВО
КОНТАКТ СО КРИУМЧАТИТЕ,
АМА БИДЕЈЌИ НЕМАВМЕ
ДОВОЛНО ПАРИ НИ
ПРЕДЛОЖИЈА ДА НЕ
ОДНЕСАТ ВО СРБИЈА
ВО ЗАМЕНА ЗА СЕКС СО
ЖЕНИТЕ ОД ГРУПАТА. БЕВМЕ
ПРЕПЛАШЕНИ, ТИЕ БЕА
ВООРУЖЕНИ”.**

ПОЛОВО И РОДОВО БАЗИРАНО НАСИЛСТВО

Во изминатите месеци, меѓународните организации го свртеа вниманието кон зголемениот ризик на полово и родово базирано насилство за жените кои транзитираат во Европа¹⁷. Локалните партнери на Оксфам во Србија и Македонија исто така известија за зголемен број на случаи на родово базирано насилство, вклучително и сексуално и психолошко вознемирување, полово насилство и експлоатација како и случаи на семејно насилство.

Сепак, родово базираното насилство се пријавува многу малку заради повеќе причини. Исплашени да не бидат казнети од сторителите – кои може да бидат насилни сопрузи, криумчари, бегалци со кои се познаваат или припадници на безбедносните сили, жените најчесто не ги пријавуваат ваквите случаи во државите во кои се случиле. Исто така, особено во минатото кога единствен приоритет на мигрантите, вклучително и бегалците беше што е можно побрзо да го продолжат патувањето, жртвите беа исплашени дека доколку пријават ќе мора да бидат вклучени во подолг процес со малку или без специјализирана заштита, без можност да го продолжат патувањето. Од друга страна, особено за време на масовниот прилив на луѓе, беше исклучително тешко за теренските работници да идентификуваат жртви на родово базирано насилство поради краткото време, како и проблеми во комуникацијата поради недостатокот на преведувачи¹⁸. Друг проблем беше недостатокот на посебен простор кој ќе ја гарантира приватноста, односно средина во која жените полесно би ги споделиле нивните проблеми и грижи.

Локалните партнери на Оксфам, известија за зголемено насилство и вознемирување на жени во транзитните и прифатните центри. На пример во Србија, во прифатните центри близу границата со Хрватска, кога одеа во тоалет навечер жените беа вербално вознемирувани од машки мигранти и бегалци, кои исто така им се закануваа. По овие инциденти, невладините организации дистрибуираа свирчиња со кои можеше да се алармира обид за силување, како и светилки за жените мигрантки и бегалки во транзитниот и прифатните центри¹⁹. Одреден број на жени известиле дека се чувствуваат небезбедно да ги користат истите тоалети и кабини за туширање со мажките. Како резултат на ова посебни тоалети и простории за туширање беа обезбедени во Србија и Македонија. Други организации исто така забележаа раст на полово и родово базираното насилство. На пример, Amnesty International забележува дека жените кои патуваат сами, се постојано заплашувани, и тоа не само од страна на криумчарите туку чувствуваат

физички закани и кога се приморани да спијат во ист простор со поголем број на слободни мажи²⁰.

Исто така, имаше известувања за семејно насилство од страна на насилни сопрузи во транзитните центри, каде продолжениот престој го зголемува нивото на фрустрации, анксиозност и агресивност. Кога локалните партнери на Оксфам им обезбедуваа информации на жените како може да добијат помош, жените не сакаа да ги пријават ваквите инциденти, бидејќи не сакаа да ги напуштат нивните сопрузи.

Како што патувањето стануваше подолго и поскапо, се јавуваа повеќе случаи во кои жените беа присилени на сексуални услуги за да преживеат. На пример во Србија, неколку жени пријавија до Белградскиот центар за човекови права дека биле сексуално злоупотребени во државите низ кои транзитираа на патот кон Србија, во замена за засолниште, храна или продолжување на патот. Една 17-годишна девојка од Србија која патувала со нејзината тетка и тетин му опиша на локалниот партнер на Оксфам – Атина како жените во групата биле предмет на закани помеѓу другото наведувајќи „... Во Македонија се обидовме да стапиме во контакт со криумчатите, ама бидејќи немавме доволно пари ни предложија да не однесат во Србија во замена за секс со жените од групата. Бевме преплашени, тие беа вооружени“²¹.

Оксфам работи со искусни партнери, како Белградскиот центар за човекови права и Атина во Србија и Македонското здружение на млади правници и Отворена Порта (Ла Страда) во Македонија, кои обезбедуваат заштита за жртвите на родово базирано насилство и ги упатуваат до надлежните институции. Партнерите на Оксфам воспоставија и неформална прекугранична соработка која вклучуваше препраќање и следење на случаи.

Како што наведува UN Women во извештајот за оценка на родовиот аспект на бегалската криза во Македонија и Србија кој е изготвен во ноември 2015 година – и покрај напорите на различни организации „нема целосни услуги од аспект на родово базирано насилство во контекст на пошироката криза и заштита во БЈР Македонија и Србија, нема потполна посебна експертиза за родово базирано насилство, нема системски тематски фокус во рамки на координираната заштита која се обезбедува и не се воспоставени формални процедури за постапување во случаи на родово базирано насилство на национално и прекугранично ниво“²².

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ИНФОРМАЦИИ И ЗАШТИТА ЗА РАНЛИВИ КАТЕГОРИИ НА ЛИЦА

Потребата од обезбедување на навремени информации на соодветните јазици и идентификување на ранливи случаи се идентификувани како клучни проблеми во обезбедувањето на заштита за време на приливот на бегалци и мигранти во 2015 година. Додека во минатото повеќето мигранти, вклучително бегалци и баратели на азил беа особено заинтересирани за информации околу понатамошното патување и условите и правилата во државите на транзит, по затворањето на границите овие лица се повеќе бараа информации за постапката за признавање на право на азил и услугите кои им се достапни²³. Недостатокот на информации за што следно ќе се случи, не само што ја зголемуваа анксиозноста кој овие лица во движење туку ги правеше поранливи и потенцијални жртви на криумчарите кои ја искористуваа нивната ситуација. Голем предизвик при обезбедувањето заштита беше како да им се пристапи на жените. Мнозинството жени и деца патуваат со членови на семејството или во рамки на група со роднини или пријатели. Само мал број патуваат сами. Доколку патуваат сами со нивните деца, на пример за да се придружат кон нивниот сопруг кој веќе стасал во државата која е финална дестинација на нивното патување, тие најчесто се вклучуваат во рамки на група во обид да ги минимизираат потенцијалните ризици. Кога жените патуваат со нивните сопрузи или во група, информацијата најчесто може да биде дадена на нивните сопрузи или машки лидери на групата. Како што забележува UN Women „Јазичните бариери, како и културните фактори ја ограничуваат можноста повеќето жени да имаат директен пристап до информација (најчесто информациите ги добиваа од своите сопрузи) и ... ја отежнува можноста непосредно да се комуницира со жените“²⁴. Додека недостатокот на преведувачи беше проблем, особено за време на големиот прилив на бегалци во летото 2015 година, сепак забележан е напредок. Како и да е сеуште е потребен поголем број на преведувачи, по можност жени, а особено за јазиците фарси и пашту. Граѓанските организации ја зголемија нивната загриженост околу неуспехот полицијата и службениците кои работат на азил да идентификуваат ранливи лица и да обезбедат соодветна заштита и поддршка за овие лица, бидејќи квалификувани цивилни лица и преведувачи најчесто не беа присутни за време на првичниот контакт на полициските службеници со бегалците и мигрантите. Непридружуванието малолетници најчесто не беа идентификувани и со нив не беше соодветно постапувано во согласност со најдобриот интерес на детето (види подолу).

Пред да се затворат границите, еден од најголемите предизвици при идентификување на ранливости беше ограниченото време кое е достапно, бидејќи главната цел на мигрантите беше што побрзо да го продолжат нивното патување. Исто така повеќе жени ги потиснуваа нивните потреби за здравствени услуги, дури и ако беа во напредни месеци од нивната бременост – ова го правее поради приоритетите на групата со која патуваа. Друг проблем беше недостатокот на соодветен простор кој обезбедува приватност, каде жените ќе можеа да одморат и ќе се чувствуваа сигурно да разговараат околу она што го доживеале за време на патувањето. За време на масовниот прилив, додека Балканската рута сеуште беше отворена, неколку граѓански организации воспоставија посебни простори за престој на деца и мајки во рамки на транзитните и прифатните центри. Следствено на ова, посебни простории за престој на жени беа воспоставени во транзитните и прифатните центри во Србија и Македонија.

Мултидисциплинарни тимови, како оние кои ги воспоставија партнерите на Оксфам, се покажаа особено ефективни во обезбедувањето на информации и идентификувањето и упатување на луѓе на кои им требаше заштита и посебни услуги. Во декември 2015 година, со поддршка на Оксфам, Македонското здружение на млади правници и Отворена порта воведоа и обучија мобилни мултидисциплинарни тимови (сочинети од правник, социјален

работник и културен медијатор-преведувач). Од тогаш, овие тимови координираа обезбедуваа општи информации, правна помош и психосоцијална поддршка, идентификуваа ранливи случаи и организираа нивно проследување до соодветните институции. Како што се менуваше состојбата на рутата, тимовите се адаптираа на новите потреби на мигрантите и бегалците помеѓу нив. Во рамки на соработката со граѓанските организации од Србија, беа воведени контакт точки во Македонија и Србија преку кои се вршеше размена на информација и проследување на ранливи случаи.

По затворањето на Балканската рута, во обид незабележано да ги минат границите бегалците и мигрантите често пати се насочуваа кон криумчарите. На овој начин беше потешко да се лоцираат овие лица. Истовремено, се усложни и пристапот на граѓанските организации до бегалците и мигрантите. На пример, лимитиран беше пристапот на граѓанските организации до одредени погранични места во близина на Лојане и Ваксинце на границата помеѓу Македонија и Србија, Градина на границата помеѓу Србија и Бугарија, односно Хоргош и Калебија на границата помеѓу Србија и Унгарија.

**ИСТО ТАКА ПОВЕЌЕ ЖЕНИ
ГИ ПОТИСНУВАА НИВНИТЕ
ПОТРЕБИ ЗА ЗДРАВСТВЕНИ
УСЛУГИ, ДУРИ И АКО БЕА
ВО НАПРЕДНИ МЕСЕЦИ ОД
НИВНАТА БРЕМЕНОСТ –
ОВА ГО ПРАВЕА ПОРАДИ
ПРИОРИТЕТИТЕ НА ГРУПАТА
СО КОЈА ПАТУВАА.**

НЕПРИДРУЖУВАНИ МАЛОЛЕТНИЦИ

Бројот на непридружувани малолетници значително се зголеми. Според Еуростат, во 2015 година 88,300 непридружувани малолетници побарале азил во Европската унија, што претставува четирикратно зголемување споредено со минатата година²⁵. Во Македонија и Србија не постои точна статистика за непридружуваните малолетници, бидејќи повеќе не постои систематска регистрација на новопристигнатите, а недостасува и соодветен систем за идентификување и утврдување на точната возраст. Во однос на ова, Белградскиот центар за човекови права извести "Инфо центарот за азил забележа зголемување на бројот на непридружувани малолетници помеѓу бегалците кои се собираат на неформалните зборни места во Белград на дневно ниво, а особено во мај"²⁶. Белградскиот центар за човекови права изразува особена згриженост околу статусот на малолетниците кои пристигнуваат во Србија од Бугарија, имајќи ги во предвид тешките планински предели преку кои мора да поминат, оставени во милост и немилост на криумчарите поради широкораспространетите извештаи за апсења и лошто постапување од страна на бугарската полиција и самоорганизираните групи на граѓани"²⁷.

Потребата од воведување на ефикасен систем за идентификација беше постојано повторувана, бидејќи непридружуваните малолетници се особено ранливи и лесно можат да станат жртви на трговија со луѓе. Ова претставуваше голем предизвик, особено бидејќи повеќето непридружувани малолетници патуваа во рамки на група и не сакаа да ја напуштат групата, со цел да го продолжат патувањето. Во Србија, граѓанските организации известуваа за случаи на малолетници кои се регистрираа како возрасни, иако беа помлади од 18 години. Иако, важноста за адресирање на потребите од поддршка и заштита на овие лица беше нагласувана, препораките од тркалезната маса одржана во 2013 година, на која учествуваа високи претставници на владите и министерствата од регионот кои предвидуваа „унифицирани процедури за утврдување на најдобар интерес на детето, назначување на старатели и процедури за утврдување на возраста“ не беа соодветно имплементирани²⁸.

Во Македонија, непридружуваните малолетници беа упатувани во Меѓуопштинскиот центар за социјални работи на град Скопје и им беше назначуван посебен старател. Речиси секогаш, за непридружуваните малолетници беше поведена постапка за признавање на право на азил, односно нивниот старател во нивно име поднесуваше барање за признавање на право на азил. Непридружуваните малолетници се сместуваа во безбедна кука за ранливи категории на баратели на азил, која има лимитиран сместувачки капацитет и не е специјализирана за непридружувани малолетници, туку вдумува ранливи семејства, самохрани мајки и жртви на трговија со луѓе, што е спротивно на меѓународните стандарди. Животните услови во безбедната кука се значително подобри од оние во прифатниот центар за баратели на азил и на располагање се достапни и услуги на психосоцијална поддршка. Сепак, ограничувањата за движење надвор од безбедната кука и лимитираниот пристап до интернет се посочени како главни проблеми од страна на непридружуваните малолетници кои со кои е разговарано. Иако овие мерки беа превземени за да се намали ризикот од контакт на овие лица со криумчарите и трговци со луѓе, сепак многу непридружувани малолетници ја напуштија безбедната кука а потоа и државата со користење на криумчарите, изложени на ризик од злоупотреби.

Во Србија непридружуваните малолетници беа проследувани до надлежниот центар за социјални работи и потоа сместувани во институциите кои се грижат за малолетници во Белград, Ниш или Суботица. Според Белградскиот центар за човекови права, овие институции не се специјализирани за обезбедување на заштита на малолетни бегалци, а често немаат капацитет да ги прифатат сите непридружувани малолетници²⁹. Дополнително, сместувањето во институцијата во Ниш е привремено, до моментот кога непридружуваниот малолетник искаже интенција за барање на азил, по што се сместува во центар за баратели на азил³⁰. Бидејќи не сите центри за баратели на азил имаат посебни капацитети за сместување на малолетници, непридружуваните малолетници може да бидат сместувани со возрасни што е спротивно со меѓународните правни стандарди. Повеќето непридружувани малолетници ја напуштија Србија пред да аплицираат за азил, често насочувајќи се кон криумчарите што ги изложува на дополнителен ризик да станат жртви на злоупотреби и трговија со луѓе.

**БЕЛГРАДСКИОТ ЦЕНТАР ЗА ЧОВЕКОВИ
ПРАВА ИЗРАЗУВА ОСОБЕНА
ЗГРИЖЕНОСТ ОКОЛУ СТАТУСОТ НА
МАЛОЛЕТНИЦИТЕ КОИ ПРИСТИГНУВААТ
ВО СРБИЈА ОД БУГАРИЈА, ИМАЈЌИ ГИ
ВО ПРЕДВИД ТЕШКИТЕ ПЛАНИНСКИ
ПРЕДЕЛИ ПРЕКУ КОИ МОРА ДА
ПОМИНАТ, ОСТАВЕНИ ВО МИЛОСТ
И НЕМИЛОСТ НА КРИУМЧАРИТЕ
ПОРАДИ ШИРОКОРАСПРОСТРАНЕТИТЕ
ИЗВЕШТАИ ЗА АПСЕЊА И ЛОШТО
ПОСТАПУВАЊЕ ОД СТРАНА
НА БУГАРСКАТА ПОЛИЦИЈА И
САМООРГАНИЗИРАНИТЕ ГРУПИ НА
ГРАЃАНИ**

УСЛОВИ ВО ЦЕНТРИТЕ

По затворањето на Балканската рута, голем број на лица кои транзитираа се најдоа заочени во прифатните или транзитните центри, кои беа дизајнирани за привремен престој од еден до два дена, но не и за долготрајно сместување. Условите во центрите значително се разликуваа, а на основните потреби за заштита и поддршка не беше соодветно одговорено. Ова, заедно со зголемената неизвесност и губењето на надеж дека ќе стасаат во државите кои им се финална дестинација, предизвикуваше зголемена анксиозност и фрустрации кај овие лица. На пример, партнерите на Оксфам во Македонија кои работат во Транзитниот центар Табановце, на границата со Србија, известува дека жените во центарот покажуваат знаци од зголемен стрес и анксиозност. На почетокот, тие одбиваа да разговараат со теренските работници без да бидат придружувани од нивните сопрузи или машки членови на семејството. Потоа, теренските работници организираа окупациски активности со жени, градејќи доверба со жените кои постепено почнаа да споделуваат дел од своите грижи, а некои известуваа и за случаи на вознемирување и насилство. Како резултат на заедничките напори на меѓународните организации и управата на транзитниот центар, условите во транзитниот центар беа надградени и подобрени.

Во продолжение кус опис на центрите за баратели на азил и засолништата, со осврт дали истите вклучуваат посебно сместување за ранливи лица, бидејќи е надвор од опсегот на овој извештај да ги разгледува сместувањето и сите услуги во детали.

И во Македонија и во Србија, законот за азил и плановите за имплементација предвидуваат да им биде дадена посебна грижа на ранливите лица баратели на азил. Поголемите центри за баратели на азил имаат специјализирани простории за престој на жени и на мајки со деца. Сепак, лошите услови и недостатокот на соодветни услуги особено за ранливи лица придонесуваат луѓето да го продолжат патувањето. Друг проблем претставува недостатокот на преведувачи на лице место, што значи дека барателите на азил и мигрантите многу често не се информирани за нивните права и услугите кои им се достапни.

Единствен прифатен центар за баратели на азил во Македонија е Прифатниот центар за баратели на азил во Визбегово, на околу 3 километри од центарот на Скопје. Со центарот управува Министерството за труд и социјална политика и истиот има капацитет за сместување до 150 лица. Бидејќи зградата беше реновирана во 2014 година, условите за престој се подобрени, а центарот располага и со посебни капацитети за сместување на мажи и жени, како и за семејства.

Капацитет за сместување на непридружувани малолетници и ранливи лица кои се баратели на азил (безбедна кука) се воспостави во Скопје во август 2015 година. Истиот има капацитет за сместување

на 13 лица и вдомува непридружувани малолетници, мајки со деца и потенцијални жртви на трговија со луѓе. Обезбедени се сместување, храна, пристап до психосоцијална поддршка, активности на неформално образование, социјални активности за тинејџери и деца, пристап до здравствена нега, часови по англиски јазик и стручни обуки.

Во Македонија постојат и два привремени транзитни центри – Винојуг на границата со Грција со капацитет за 134 лица и Табановце на границата со Србија со капацитет од 547 лица. Двата транзитни центри се опремени со тоалети, кујна, посебни простории за деца и амбуланти.

Во Србија, властите отворија нови привремени засолништа, во обид да одговорат на зголемениот број на нови пристигнувања и да ги растоварат граничните области. Во моментот има пет центри за баратели на азил во Србија со вкупен капацитет од околу 1500 легла. Капацитетите, кои вклучуваат поранешни фабрики или хотели кои се пренаменети во центри за баратели на азил, многу се разликуваат по нивниот квалитет и не сите ги задоволуваат минималните стандардите определени со Sphere standards in Shelter and Settlement. Во Центарот за баратели на азил Крњача близу Белград, каде се сместени повеќето баратели на азил, обезбедено е посебно сместување за сами мажи, сами жени и семејства. Освен центрите за баратели на азил има и четири точки за помош на бегалци кои се наоѓаат во Шид, Принциповац, Адасевци и Суботица, со вкупен капацитет од околу 2,000 лица, како и прифатен центар во Прешево со капацитет од околу 1,000 лица.

Повеќето мигранти и баратели на азил се сместени во државните капацитети во Србија, но неколку стотици лица редовно се забележани во центарот на Белград и на границата со Унгарија. Иако, се повеќе луѓе бараат азил во Србија од почетокот на 2016 година, сеуште повеќето лица сакаат да го продолжат патувањето и од овие причини веројатно и нема да пристапат до официјалните засолништа³¹. На пример, кога кон крајот на април 2016 година во Суботица се воспостави точка за помош на бегалци близу границата со Унгарија за да смести ранливи категории на лица, многу жени и деца одбија да бидат сместени бидејќи преферираа да чекаат надвор до унгарската граница отколку да бидат сместени.

Здравствените услуги, здравствена помош за бремените жени и нивно упатување во болница кога тоа е потребно се достапни и во Србија и во Македонија. Бидејќи многу лица имале искуство или посведочиле насилство во нивните држави или за време на патувањето, како и зголемената анксиозност која се јавуваше поради неможноста да го продолжат патувањето, упатуваше на потреба од психосоцијална поддршка која обично не е достапна. Од овие причини е потребно да се ангажираат повеќе психосоцијални советници кои ќе им помагаат на жените³².

**ЛОШИТЕ УСЛОВИ
И НЕДОСТАТОКОТ
НА СООДВЕТНИ
УСЛУГИ ОСОБЕНО
ЗА РАНЛИВИ ЛИЦА
ПРИДОНЕСУВААТ ЛУЃЕТО
ДА ГО ПРОДОЛЖАТ
ПАТУВАЊЕТО.**

ПРИСТАП ДО АЗИЛ

По затворањето на границите и рестриктивните политики кои беа воведени, а со кои се отежна можноста лицата да го продолжат нивното патување, се повеќе лица одлучуваа да останат во Србија и да поднесат барање за признавање на право на азил³³. Партнерите на Оксфам ги зголемија напорите да им обезбедат соодветни информации на луѓето кои пристигнуваа околу правата кои им следуваат како и правото да бараат азил.

Кусото време за имплементација на законските одредби за азил и слабите институционални капацитети во Македонија и во Србија го прават барањето на заштита исклучително тешко. Главната грижа се однесува на тешкиот пристап до постапка за признавање на право на азил, одложено издавање на идентификациони документи и проблеми кои се однесуваат на квалитетот на донесените одлуки кога се врши оценка на поднесеното барање за азил³⁴.

Стапките на одлуки со кои се признава право на азил се исклучително ниски во целиот регион, односно на многу малку лица им е доделен статус на признаен бегалец и покрај фактот дека многу братели на азил потекнуваат од држави кои генерираат бегалци како Сирија, Авганистан и Ирак. Случаи на лица кои сакале да поднесат барање за признавање на право на азил, но истото не им било овозможено, се забележани и во Македонија и во Србија. Во Србија, често се случуваше да нема достапен преведувач кој ќе ги информира лицата кои сакаат да бараат азил за нивните права и постапката како да поднесат барање за признавање на право на азил. Исто така, во одредени случаи српската полиција одби да постапува иако одредени лица искажаа интерес за поднесување на барање за признавање право на азил³⁵.

Ситуацијата беше особено вознемирувачка во Македонија, каде Македонското здружение на млади правници извести дека властите дозволуваат пристап до постапка за признавање на право на азил на селективна база. Македонското здружение на млади правници идентификуваше бројни случаи каде на лицата не им е дозволено да поднесат барање за признавање на право на азил на границата или во транзитните центри, забележувајќи дека во некои случаи по искажување намера за поднесување на барање на азил лицата биле вратени во Грција. Според набљудувачите од граѓанските организации, намерата на властите да ги одврати бегалците од барање на азил во Македонија го задржува бројот на поднесени барања на ниско ниво.

По затворањето на Балканската рута, Србија и Македонија вршат потиснувања (враќања) на лица преку границите. Двете држави ги засилија граничните контроли и враќаат значителен број на мигранти без било каква формална процедура. Потиснувањата од Македонија во Грција беа исклучително високи во месеците кои уследија по затворањето на Балканската рута и изнесуваа неколку илјади лица. На пример во месец април приближно 1,579 нерегуларни мигранти беа фатени од македонската полиција и вратени во Грција, притоа без да им биде овозможено да поднесат барање за азил, додека во мај овој број се искачи на 3,763 лица³⁷. Во наредните месеци помалку луѓе беа спречени да влезат или депортирани, но сепак се проценува дека неколку стотици лица месечно биле потиснати назад во Грција. Треба да се има во предвид дека овие бројки се приближни, а постои загриженост дека вкупниот број на потиснувања кон Грција можеби е значително поголем.

Потиснувања од полицијата во Србија кон Македонија исто така е забележана, иако во помали бројки. Србија исто така соработува со безбедносните сили на Бугарија за да ги запре и потисне нерегуларните мигранти кои влегуваат кај граничниот премин Градина близу Димитровград. Ова е особено загрижувачки, особено ако се имаат во предвид извештаите за широкораспространетото вознемирување и насилно постапување од страна на полицијата и криминарите во Бугарија³⁸.

**ПО ЗАТВОРАЊЕТО
НА ГРАНИЦИТЕ И
РЕСТРИКТИВНИТЕ ПОЛИТИКИ
КОИ БЕА ВОВЕДЕНИ, А СО
КОИ СЕ ОТЕЖНА МОЖНОСТА
ЛИЦАТА ДА ГО ПРОДОЛЖАТ
НИВНОТО ПАТУВАЊЕ, СЕ
ПОВЕЌЕ ЛИЦА ОДЛУЧУВАА
ДА ОСТАНАТ ВО СРБИЈА И
ДА ПОДНЕСАТ БАРАЊЕ ЗА
ПРИЗНАВАЊЕ НА ПРАВО НА
АЗИЛ**

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

РЕСТРИКТИВНИТЕ ПОЛИТИКИ, ВКЛУЧИТЕЛНО И ЗАТВОРАЊЕТО НА БАЛКАНСКАТА РУТА ИМАА ДРАСТИЧНИ ПОСЛЕДИЦИ ЗА МИГРАНТИТЕ, ВКЛУЧИТЕЛНО БЕГАЛЦИТЕ А ОСОБЕНО ЗА ЖЕНИТЕ И ДЕЦАТА КОИ СЕГА ПРЕТСТАВУВААТ ПОВЕЌЕ ОД ПОЛОВИНА ОД ЛУЃЕТО КОИ ТРАНЗИТИРААТ. ОВИЕ ЛИЦА ПОКАЖУВААТ ЦВРСТА РЕШЕНОСТ ДА ГО ПРОДОЛЖАТ ДОЛГОТО И НЕБЕЗБЕДНО ПАТУВАЊЕ. ПАТУВАЈЌИ НЕРЕГУЛАРНО, ЧЕСТО ПАТИ ЗАВИСЕЈЌИ ОД КРИУМЧАРИТЕ, ОВИЕ ЛИЦА СЕ ИЗЛОЖУВААТ НА ЗГОЛЕМЕН РИЗИК ОД НАСИЛСТВО И ЕКСПЛОАТАЦИЈА. ОВА, ЗАЕДНО СО СУРОВИТЕ УСЛОВИ, ОГРАНИЧЕНИОТ ПРИСТАП ДО УСЛУГИ И ПОТЕШКОТИИ ДА ПРИСТАПАТ ДО СИСТЕМОТ ЗА АЗИЛ, ИМА ВЛИЈАНИЕ НА НИВНОТО ФИЗИЧКО И МЕНТАЛНО ЗДРАВЈЕ. ИСКЛУЧИТЕЛНО ВАЖНО Е НА ОВИЕ ЛИЦА ДА ИМ БИДАТ ОБЕЗБЕДЕНИ ДОСТОИНСТВЕНИ И БЕЗБЕДНИ УСЛОВИ НА СМЕСТУВАЊЕ, А НА НИВНИТЕ ПОТРЕБИ ДА СЕ ОДГОВОРИ СОГЛАСНО МЕЃУНАРОДНИТЕ СТАНДАРДИ.

ПРЕПОРАКИ

ВЛАДИТЕ ОД ЕВРОПСКАТА УНИЈА ТРЕБА:

- да дадат приоритет на безбедноста, достоинството и правата на барателите на азил и мигрантите наспроти нивните рестриктивни политики, вклучително затворањето на границите, кои ги принудуваат луѓето да пристапат кон опасни патувања со цел да ги минат границите незабележани;
- да креираат побезбедни, потранспарентни регуларни можности за постојано и привремено движење и како прашање од неодложна природа да го подобрат пристапот до меѓународна заштита во Европа за лица кои бегаат од конфликти и прогон, вклучително пристапот до правична, транспарентна и ефикасна постапка за азил, пофлексибилни политики за семејно обединување и релоцирање;

ВЛАСТИТЕ ВО СРБИЈА И МАКЕДОНИЈА ТРЕБА ДА:

- обезбедат пристап до правична и ефикасна постапка за азил, вклучително индивидуално оценување на секое барање, правна помош и право на жалба;
- запрат со потиснувањата долж границите, бидејќи согласно меѓународното и домашното право лицата кои бегаат од прогон имаат право да поднесат барање за признавање на право на азил;
- заедно со другите чинители, да развијат и имплементираат целосен координиран одговор за жртвите на родово базирано насилство и трговија со луѓе, вклучително со обезбедување на безбедни куќи, или онаму каде што тие веќе постојат зголемување на нивните капацитети и вработување на обучен кадар;
- го зајакнат капацитетот на службените лица кои треба да идентификуваат и одговорот на ранливи категории на лица, вклучително жртви на трговија со луѓе и да превенираат и соодветно да одговорат на случаи на родово базирано насилство;
- имајќи ја во предвид потребата од специјална заштита и поддршка на непридружувани малолетници, да развијат и имплементираат унифицирани процедури за определување на најдобриот интерес на детето, назначување на законски застапник – старател и ефективни процедури за проценка на возраста и обезбедување на соодветно сместување за овие лица;
- воведат посебни центри за сместување на ранливи категории на лица за да ја зајакнат нивната безбедност;
- вработат повеќе преведувачи, особено повеќе жени преведувачи во транзитните центри и центрите за баратели на азил.

ВЛАСТИТЕ ВО СРБИЈА И МАКЕДОНИЈА, ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ И АГЕНЦИИТЕ НА ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ ТРЕБА :

- да ја подобрат дисеминацијата на информации до барателите на азил и мигрантите за да се осигураат дека и жените и децата имаат пристап до информации поврзани со заштитата и поддршката која им е достапна;
- да преземат мерки за подобрена идентификација на ранливите лица и системите за упатување на случаи, базирајќи се на веќе успешни иницијативи како мултидисциплинарните мобилни тимови;
- да ги развијат или зголемат посебните услуги кои се достапни за жени и девојки, вклучително информации за родово базирано насилство и достапната заштита, посебните простории за престој на жени и девојки во рамки на центрите, психосоцијалната поддршка и други услуги кои им се достапни;
- да ги зајакнат регионалната соработка и мрежите на граѓански организации со цел размена на информации и обезбедување на соодветна поддршка на жени бегалки и прекугранично проследување на случаи;
- регионалните состаноци на раководните лица на полицијата да не бидат фокусирани само на безбедноста на границите, туку и на тоа како да се обезбеди заштита на ранливите категории на лица како жени, деца, жртви на родово базирано насилство и трговија со луѓе. Граѓанските организации исто така треба да учествуваат на овие состаноци;
- да развијат и да поддржат окупациски и рекреативни активности со барателите на азил и мигрантите во транзитните центри и центрите за баратели на азил и да ги вклучат нив во дизајнирањето на ваквите програми.

АКРОНИМИ

БЦЧП	Белградски центар за човекови права
ЕУ	Европска Унија
ИОМ	Меѓународна организација за миграции
МВР	Министерство за внатрешни работи
МЗМП	Македонско здружение на млади правници
МТСП	Министерство за труд и социјална политика International Organization for Migration
УНХЦР	Висок комесаријат за бегалци на Обединетите нации
УНИЦЕФ	Фонд за деца на Обединетите нации

ИЗБРАНА БИБЛИОГРАФИЈА

ACAPS. "Briefing Note Update: The Balkans - Asylum Seekers, Migrants, and Refugees in Transit" 17 November 2015.

ACAPS. "The Balkan Migrant Crisis: An Introduction" January 2016.

ACAPS. "Refugee/Migrant Crisis Response: Scenarios. Possible Developments in Transit Countries over the Next Six Months" 24 March 2016.

Amnesty International (AI). "Female refugees face physical assault, exploitation and sexual harassment on their journey through Europe" 18 January 2016.

AI. "Bulgaria: It's time to address the allegations of abuse of refugees and migrants by the police" 11 December 2015

AI. "Fear and Fences: Europe's Approach to Keeping Refugees at Bay" 17 November 2015.

AI. "Europe's Borderlands: Violations against Refugees and Migrants in Macedonia, Serbia and Hungary" July 2015.

Belgrade Centre for Human Rights (BCHR). "The Right to Asylum in Serbia: April - June 2016 Periodic Report"

BCHR. "Right to Asylum in the Republic of Serbia. September - October 2015 Periodic Report"

BCHR. "Right to Asylum in the Republic of Serbia 2014" Belgrade 2015

BCHR. "Safe Passage: Testimony of people arriving in Dimitrovgrad, Serbia, from Bulgaria" 20-22 October 2015.

BCHR (ed). "An NGO Perspective on the State of Asylum in the Region of South-eastern Europe" Belgrade, 2014.

BCHR Press Release. "The 17-Point Brussels Agreement on the Refugee Situation" October 29, 2015.

ECRE. "Weekly Bulletins". Issues covering November up to August 2016.

European Commission Press release. "Meeting on the Western Balkans Migration Route: Leaders Agree on 17-point plan of action" Brussels, 25 October 2015.

EU. "Statement of the EU Heads of State or Government" 07/03/2016. Available at <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/07-eu-turkey-meeting-statement/>

EUROSTAT. "Four-fold rise in the number of unaccompanied children seeking asylum in the EU in 2015" 2 May 2016.

Human Rights Watch (HRW). "As Though We Are Not Human Beings": Police Brutality against Migrants and Asylum Seekers in Macedonia" September 2015.

HRW. "Serbia: Police Abusing Migrants, Asylum Seekers" April 15, 2015

HRW. "Dispatches: Discrimination at Western Balkan Borders Puts People at Risk" November 20, 2015.

HRW. "The Mediterranean Migration Crisis: Why People Flee, What the EU Should Do" 2015.

HRW. "EU: Leaders Duck Responsibilities on Refugees: Focus on Outsourcing Asylum, Border Control, Stemming Arrivals" September 24, 2015.

IRIN. Jeff Crisp, "New border regime in the Balkans "inequitable and illegal" 27 November 2015.

Joint NGO Statement to European Leaders. 3 March 2016. Retrieved from <http://us1.campaign-archive2.m/?u=8e3ebd297b1510bec6d6d6908id=b4471c32d0>.

MYLA. Field Reports January - February - March 2016; April - May - June 2016; July 2016; August 2016. Retrieved from <http://myla.org.mk/en/>.

MYLA. "Key conclusions from the Annual Round Table organized by MYLA on 'Asylum and migration issues - regional challenges and NGO good practices'" Skopje, 16-17 December 2013

MYLA et al. "Skopje Declaration on Asylum, Migration and NGO Cooperation" 16-17 December 2013

Oxfam Field Assessments. Situation and other Reports covering the period of October 2015 - August 2016.

REACH. "Situation Overview: Rapid Assessment of the Humanitarian Impact of New Border

Policies in the West Balkans" 4 March 2016.

REACH "European Migration Crisis Rapid Situation Update" 5 April 2016.

Transitions Online (TOL). Sebastian Zimmermann, "Supply and Demand" 24 August 2016.

UNHCR, Web portal on the Refugee Crisis in the Mediterranean and onward movements, <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>

UNHCR, "Europe's Refugee Emergency Response" Updates #1 - #30, covering the period from June, 2015 to August, 2016.

UNHCR. "Serbia - Inter-agency Operational Updates" October 2015 - August 2016.

UNHCR. "FYROM - Interagency Operational Updates" October 2015 - March 2016

UNHCR. "The Former Yugoslav Republic of Macedonia as a Country of Asylum: Observations on the Situation of Asylum-Seekers and Refugees in the Former Yugoslav Republic of Macedonia" August 2015.

UNHCR. "Serbia as a Country of Asylum: Observations on the Situation of Asylum-Seekers and Beneficiaries of International Protection in Serbia" August 2012.

UNHCR Press Release. "New Balkan border restrictions untenable" 20 November 2015.

UNHCR. "Roundtable on Refugee Protection and International Migration in the Western Balkans: Suggestions for a Comprehensive Regional Approach (10-11 December 2013, Vienna, Austria): Summary Report" March 2014.

UNHCR. Zitnanova, Kristina. "Refugee Protection and International Migration in the Western Balkans" March 2014.

UNICEF Press release. "Number of women and children passing through the former Yugoslav Republic of Macedonia to seek refuge in Europe triples in three months" Geneva/Skopje, 1 September, 2015

UNICEF Operational Updates Nr 9 of 20 March 2016 and Nr 10 of 12 April 2016

UN Women. "Gender Assessment of the Refugee and Migration in Serbia and FYR Macedonia" January 2016

БЕЛЕШКИ

¹ Термините ПЈР Македонија и Македонија кои се користат во документот се однесуваат на Поранешна Југословенска Република Македонија

² UNHCR, "Europe's Refugee Emergency Response Update #16", 18 – 31 December 2015, https://www.ecoi.net/file_upload/1930_1455616590_56bda0bd4.pdf

³ УНХЦР Извести дека согласно податоците од 15.09.2016 година 21 % од новопристигнатите лица се жени, а 38 % деца. Погледнете "Refugees/Migrants Emergency Response – Mediterranean", <http://data.unhcr.org/mediterranean/country.php?id=83>. УНИЦЕФ, во рамки на нивните Operational Updates број 9 и 10 од 20.03.2016 година и 12.04.2016 година, посочува дека 40 % од лицата кои пристигнуваат во Грција и се заглавени долж Балканската рута се деца, а 22 % жени.

⁴ The Guardian, "14 мигранти загинаа по удар од воз додека пешачеа по железничката пруга во Македонија", 24.04.2015 година, достапно на <https://www.theguardian.com/world/2015/apr/24/several-migrants-hit-by-train-killed-central-macedonia>; Human Rights Watch (HRW), "Како да не сме човечки суштества: Полициска бруталност против мигранти и баратели на азил" септември 2015 година <http://www.hrw.org/report/2015/09/21/though-we-are-not-human-beings-police-brutality-against-migrants-and-asylum>; Amnesty International, "Европските граници: Повреди на човековите права на бегалците и мигрантите во Македонија, Србија и Унгарија", јули 2015 година http://www.amnesty.eu/content/assets/Reports/Europes_Borderlands_Balkans.pdf.

⁵ <http://www.bbc.com/news/world-europe-34546482> и Објава за медиумите на ЕУ по состанокот помеѓу претставници на ЕУ и Турција од 29.11.2015 година <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/11/29-eu-turkey-meeting-statement/>

⁶ УНХЦР Србија : Inter-Agency Operational Updates, мај и јуни 2016 година. Во август УНХЦР забележал дека 59 % од луѓето пристигнале во Србија од Македонија, 35 % од Бугарија а останатите од Албанија и Црна Гора. Погледнете во UNHCR Serbia: Inter-Agency Operational Updates, August 2016.

⁷ "Europe's Refugee Emergency Response Update #29" на УНХЦР за периодот 19.07-08.08.2016 година <http://data2.unhcr.org/en/documents/details/51145>. УНХЦР Извести дека до крајот на август бројот на бегалци и мигранти во Србија се искачи на 4,700 лица. За повеќе погледнете на интернет страницата на УНХЦР , "Inter-agency Operational Update August 2016".

⁸ Македонско здружение на млади правници, "Теренски извештај за месец јули 2016 година" стр.2 <http://myla.org.mk/wp-content/uploads/2016/09/Field-report-July-final-za-pechatenje.pdf>

⁹ Србија во моментот изготвува нов План за периодот октомври 2016 година – март 2017 година

¹⁰ UN Women, Gender Assessment of the Refugee and Migration in Serbia and fYR Macedonia, јануари 2016 година, страница 17 <http://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20deca/attachments/publications/country/serbia/gender%20assessment%20of%20the%20refugee%20and%20migration%20crisis%20in%20serbia.pdf?v=1&d=20160112T163308>.

¹¹ Исто така има стандардни оперативни процедури за постапување со жртви на трговија со луѓе. Партнерите на Оксфам, МЗМП и Отворена порта се вклучени во процесот на советувања поврзани со донесување на стандардни оперативни процедури за одговор на родово базирано насилство.

¹² Белградскиот центар за човекови права учествува во советувањата преку кои ќе бидат во можност да дадат свои мислења и препораки во процесот на изготвување, вклучително и во однос на родовата еднаквост

¹³ Ова, помеѓу другото го вклучува правото да се бара азил. Принципот на недискриминација и non-refoulement се приципи кои се воспоставени со Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и Меѓународниот пакт за човекови права..

¹⁴ Сведочења кои беа собрани за време на работилницата насловена "Отворени писма" организирана од Атина, партнер на Оксфам, за време на која 74 жени и девојки кои привремено престојувале во центрите во Крњача и Прешево ги споделија своите искуства

¹⁵ Согласно член 3 од Протоколот на Обединетите нации за превенирање, сузбивање и казнување на трговија со луѓе, трговијата со луѓе се дефинира како „ а) трговија со луѓе претставува регрутирање, транспортирање, трансфер затајување или прифаќање на лица, со користење на законна, физичка сила или друга форма на присилба, заточеништво, измама, нечесно постапување или злоупотреба на позиција на моќ или ранливост или примамба на плаќања или друга корист за да се постигне согласност на лице или да се воспостави контрола над друго лице со цел експлоатација. Експлоатацијата вклучува експлоатација за пристигнување или други форми на сексуална експлоатација, принудна работа или услуги, робување или слични практики, отстранување на органи; б) Согласноста на жртвата на трговија со луѓе која се однесува на експлоатацијата од став а) е нерелевантна кога било кој од методите наведени во параграф а) се користени; в) Регрутирањето, транспортот, трансферот, затајувањето или прифаќање на дете со цел експлоатација ќе се смета за трговија со луѓе без разлика дали се користени начините предвидени со параграфот а)“.

¹⁶ Белградски центар за човекови права, "Право на азил во Република Србија: Периодичен извештај за април-јуни 2016 година", стр. 11. <http://www.bgcenter.org.rs/bgcenter/eng-lat/wp-content/uploads/2016/07/ENG-FINAL.pdf>

¹⁷ Amnesty International (AI), "Европските граници: Жените бегалки се соочуваат со физички напади, експлоатација и полово вознемирување", <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/01/female-refugees-face-physical-assault-exploitation-and-sexual-harassment-on-their-journey-through-europe/>; UN Women, Gender Assessment of the Refugee and Migration in Serbia and fYR Macedonia, јануари 2016 година, стр. 27

en/latest/news/2016/01/female-refugees-face-physical-assault-exploitation-and-sexual-harassment-on-their-journey-through-europe/; UN Women, Gender Assessment of the Refugee and Migration in Serbia and fYR Macedonia, јануари 2016 година, стр. 27

¹⁸ UN Women, Gender Assessment of the Refugee and Migration in Serbia and fYR Macedonia, јануари 2016 година, стр. 27

¹⁹ UNHCR, "Serbia Interagency Operational Update," Април 2016 година

²⁰ Amnesty International, "Жените бегалки се соочуваат со физички напади, експлоатација и полово вознемирување," 18.01.2016. Овој извештај е заснован на разговор со 50 жени и девојки бегалки во Северна Европа кои патувале преку Турција, Грција па долж Балканската

²¹ Атина, "Отворени писма."

²² UN Women, Gender Assessment of the Refugee and Migration in Serbia and fYR Macedonia, јануари 2016 година, стр. 30

²³ Иницијативите вклучуваа пишани информации на различни јазици поставени на табли и преку летоци, информативни точки на местата каде што се собираат бегалци, апликации за обезбедување на прекураторски информации, мобилни тимови.

²⁴ UN Women, Gender Assessment of the Refugee and Migration in Serbia and fYR Macedonia, јануари 2016 година, стр. 34

²⁵ Еуростат, "Четирикратен раст на бројот на непридружувани малолетници кои побарале азил во Европската унија во 2015 година", 02.06.2016 година, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7244677/3-02052016-AP-EN.pdf/19cfd8d1-330b-4080-8ff3-72ac7b7b67f6>.

²⁶ Белградски центар за човекови права, "Право на азил во Република Србија: Периодичен извештај за април-јуни 2016 година", стр. 10.

²⁷ На пример погледнете, Белградски центар за човекови права "Безбедно преминување: Сведоштва на луѓе кои од Бугарија пристигнуваат во Димитровград, Србија", 20-22.10.2015 година <http://www.bgcenter.org.rs/bgcenter/wp-content/uploads/2015/12/Safe-Passage.pdf>.

Amnesty International, "Бугарија: Време е да се адресираат некои наводи за насилство од полицијата кон бегалците и мигрантите", 11.декември 2015 година <https://www.amnesty.org/en/documents/eur15/3058/2015/en/>

²⁸ УНХЦР, "Тркалезна маса за заштита на бегалците и меѓународна миграција во Западен Балкан: Сугестии за целосообразен регионален пристап, 10-11.12.2013 година, Виена: Извештај", март 2014 година, страница 8, <http://www.unhcr.org/531d8ad29.html>

²⁹ Белградски центар за човекови права, "Право на азил во Република Србија: Периодичен извештај за април-јуни 2016 година", стр. 27.

³⁰ Белградски центар за човекови права, "Право на азил во Република Србија: Периодичен извештај за април-јуни 2016 година" стр. 27, 28.

³¹ Барателите на азил се сместени во центрите за баратели на азил без разлика на нивниот план да ја напуштат Србија. Останатите се испраќаат до точките за помош на бегалците чекајќи да им биде дозволен влез во Унгарија или да заминат регуларно.

³² UN Women, Gender Assessment of the Refugee and Migration in Serbia and fYR Macedonia, јануари 2016 година, стр. 32.

³³ Белградски центар за човекови права извести дека во периодот април – јуни 2016 година, вкупно 2,665 лица искажале намера за поднесување барање за азил, што е значително зголемување споредено со претходното тромесечје кога 1,886 лица искажале намера за поднесување на право на азил. Белградски центар за човекови права, "Право на азил во Република Србија: Периодичен извештај за април-јуни 2016 година", стр. 4, 5.

³⁴ УНХЦР, "ПЈР Македонија како држава за азил: Согледувања на ситуацијата на барателите на азил и бегалците во ПЈР Македонија", август 2015 година <http://www.refworld.org/docid/55c9c70e4.html>; Белградски центар за човекови права , "Право на азил во Република Србија во 2014 година", издадена 2015 година. <http://www.bgcenter.org.rs/bgcenter/eng-lat/wp-content/uploads/2015/04/Right-to-Asylum-in-the-Republic-of-Serbia-2014.pdf>

³⁵ Белградски центар за човекови права, "Право на азил во Република Србија: Периодичен извештај за април-јуни 2016 година", стр. 14.

³⁶ Amnesty International, Amnesty International, "Европските граници: Повреди на човековите права на бегалците и мигрантите во Македонија, Србија и Унгарија, јули 2015 година" http://www.amnesty.eu/content/assets/Reports/Europes_Borderlands_Balkans.pdf; Human Rights Watch, "Србија: Полицијата ги повредува правата на мигрантите и барателите на азил", 15.04.2015 година , <https://www.hrw.org/news/2015/04/15/serbia-police-abusing-migrants-asylum-seekers>; УНХЦР , "Србија како држава за азил: Согледување на состојбата за барателите на азил и корисниците на меѓународна заштита во Србија", август 2015 година , <http://www.refworld.org/docid/50471f7e2.html>

³⁷ Македонско здружение на млади правници, "Теренски извештај за април, мај и јуни 2016 година", стр. 2, достапен на <http://myla.org.mk/wp-content/uploads/2016/09/Field-report-040506-za-pechatenje.pdf>

³⁸ Amnesty International, "Бугарија: Време е да се адресираат некои наводи за насилство од полицијата кон бегалците и мигрантите", 11.декември 2015 година <https://www.amnesty.org/en/documents/eur15/3058/2015/en/>; Белградски центар за човекови права "Безбедно преминување: Сведоштва на луѓе кои од Бугарија пристигнуваат во Димитровград, Србија", 20-22.10.2015 година <http://www.bgcenter.org.rs/bgcenter/wp-content/uploads/2015/12/Safe-Passage.pdf>.

ОВОЈ ИЗВЕШТАЈ Е ИЗГОТВЕН ОД :

OXFAM

www.oxfam.org

Оксфам е меѓународна конфедерација од 17 организации кои работат заедно со партнерски организации и локалните заедници во повеќе од 90 држави. Едно од три лица во светот живеат во сиромаштија. Оксфам е одлучен да го промени светот мобилизирајќи ја моќта на луѓето во борбата против сиромаштијата. На глобално ниво, Оксфам работи кон изнаоѓање на практични и иновативни начини на кои луѓето самите ќе успеат да ја победат сиромаштија и да напредуваат. Ние спасуваме животи и помагаме да се реизградат регионите погодени од криза. Исто така, ние ја подигнуваме свеста за потребата да се слушне гласот на сиромашните при донесувањето на одлуките кои ги засегаат. Оксфам работи со партнерски организации, со ранливи жени и мажи за да стави крај на неправдите кои се причина за сиромаштијата.

Опис на проектните активностите на партнерите на Оксфам. Локалните партнери и Оксфам обезбедуваат услуги на заштита на бегалците и мигрантите кои транзитираат или престојуваат долж Балканската рута.

ВО СРБИЈА:

ATINA

www.atina.org.rs

Атина е здружение на граѓани кое се бори против трговија со луѓе и сите форми на родово базирано насилство.

БЕЛГРАДСКИ ЦЕНТАР ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

www.bgcentar.org.rs

Белградскиот центар за човекови права е основан во 1995 година како непартиско, неполитичко и непрофитно здружение на граѓани кои се грижат за напредување на теоријата и праксата на човековите права и хуманитарното право, како и јакнење на принципот на владеење на правото.

ВО МАКЕДОНИЈА:

МАКЕДОНСКО ЗДРУЖЕНИЕ НА МЛАДИ ПРАВНИЦИ

www.myla.org.mk

Македонското здружение на млади правници – МЗМП, е невладина, непрофитна и неполитичка професионална организација на правници основана во 2004 година со цел да ги промовира човековите права и принципот на владеење на правото, како и да придонесе кон развојот на правната професија во Република Македонија.

ОТВОРЕНА ПОРТА – ЛА СТРАДА

www.lastrada.org.mk

ОТВОРЕНА ПОРТА/ЛА СТРАДА е здружение на граѓани кое работи на промоција на човековите права и ги застапува интересите и потребите на луѓето кои се под ризик ризик или претрпеле насилство или трговија со луѓе.

ИЗВЕШТАЈОТ Е ФИНАНСИСКИ ПОДДРЖАН ОД:

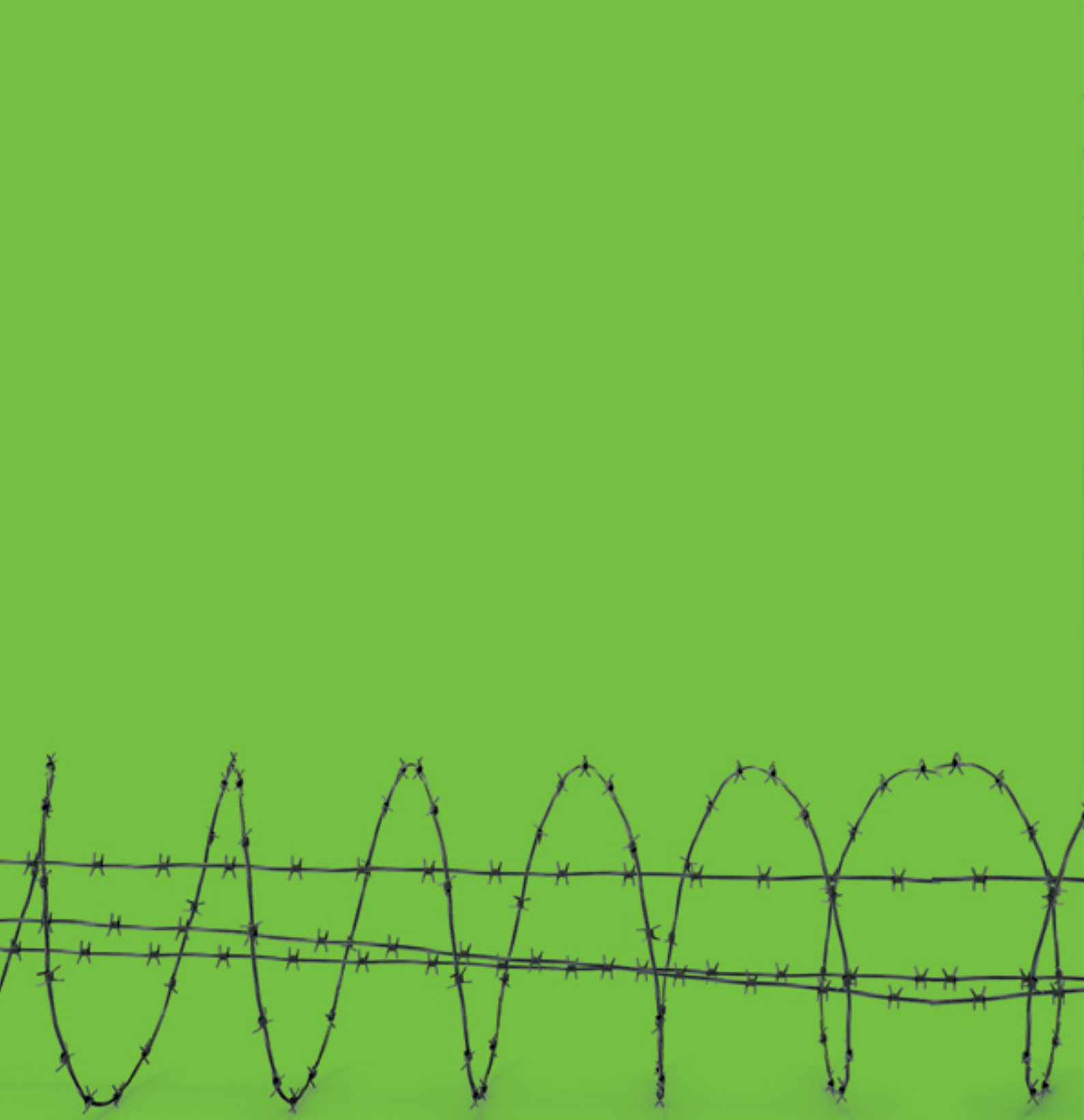
UN WOMEN

www.unwomen.org

UN Women е глобален лидер во промовирање на родова еднаквост, работејќи на развојот и зајакнување на стандардите, како и креирање на средина во која секоја жена и девојка ќе може да ги ужива нејзините човекови права и да го искористи целокупниот нејзин потенцијал. Ние сме почитуван партнер на застапниците на овие интереси и оние кои се овластени за донесување на одлуките, како и лидер во напорите за постигнување на родова еднаквост.

Фотографии: Ана Лазаревска и Немања Панчић

ОСНОВНАТА ЦЕЛ НА ПРОЕКТНИТЕ АКТИВНОСТИ КОИ ГИ СПРОВЕДУВААТ ОКСФАМ И ЛОКАЛНИТЕ ПАРТНЕРИ Е ДА СЕ ЗАЈАКНАТ БЕЗБЕДНОСТА, ДОСТОИНСТВОТО И ЧОВЕЧКИТЕ ПРАВА НА МИГРАНТИТЕ, ВКЛУЧИТЕЛНО И БЕГАЛЦИТЕ, КОИ ПРЕСТОЈУВААТ ИЛИ ТРАНЗИТИРААТ НИЗ МАКЕДОНИЈА И СРБИЈА ПРЕКУ

- обезбедување на основни информации на овие лица за нивните права и услугите кои се достапни преку мобилните тимови (културни медијатори/преведувачи, социјални работници, правници и други лица ангажирани за нивна заштита) и идентификување на ранливи случаи
- зајакнување на системот за упатување до надлежните државни институции
- мониторирање и известување на прашањата кои се однесуваат на системот на обезбедување на заштита на овие лица
- проследување на жртви на насилство и трговија со луѓе до безбедни куќи
- градење на вештини и знаења и поддршка на личниот развој на бегалците и мигрантите преку организирање на едукативни активности и креативни работилници
- обезбедување на обуки за социјалните работници, вработените во транзитните центри, прифатните центри за баратели на азил и граничната полиција за усвојување на родово сензитивен пристап во работењето
- сензибилизирање на меѓународната и локалната јавност за состојбата во која се наоѓаат мигрантите, вклучително и бегалците преку продуцирање на мултимедијални материјали
- ревидирање на постоечката национална правна рамка од родова перспектива, утврдување на недоследности и давање на препораки
- подигнување на свеста кај засегнатите страни и спроведување на кампањи